

Ю.А.ОЛІЙНИК, аспірант, НТУ «ХПІ», Харків

РОЛЬ ВЗАЄМОВІДНОСИН УЧАСНИКІВ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ТА ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

У статті описано сутність інвестиційних процесів та управління ними. Проаналізовано роль суб'єктів в інвестиційній діяльності. З'ясовано доцільність особливостей процесу взаємодії суб'єктів інноваційних та інвестиційних процесів на даному етапі розвитку економіки нашої країни.

Ключові слова: інвестиція, інвестиційний процес, управління інвестиційним процесом, інновація, об'єкти та суб'єкти інвестиційного процесу.

Вступ. Сучасний стан економіки України за багатьма показниками можна оцінити як кризовий, тому перед країною стоїть важливе та важке питання пошуку шляхів виходу з даної ситуації, а саме є необхідним управління інноваційними та інвестиційними процесами, адже саме інновації є головною рушійною силою економічного зростання. Успіх інвестиційної діяльності в значній мірі залежить від узгодження взаємодії суб'єктів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розвиток теорії та практики інноваційної діяльності, визначення учасників інвестиційної діяльності та управління інвестиційними та інноваційними процесами розглядали ряд вчених, а саме Пушкар О. І., Цигилик І. І., Чернікова О.В., Йохна М. А., О.Д. Данілов, Г.М. Івашина, О.Г. Чумаченко, Денисенко М.П. [4 – 9]

Але недостатньо уваги приділялося саме учасникам інвестиційного процесу. У той же час учасником інвестиційного процесу може бути не лише інвестор, а замовник, виконавець та інші ринкові суб'єкти, кожен з яких має свої цілі та інтереси. Через це розкриття принципів і сутності взаємодії учасників інвестиційного процесу є важливим моментом і потребує окремого дослідження.

Метою дослідження є аналіз інвестиційного процесу з точки зору економічного інтересу всіх його учасників, розкриття їх принципів і сутності взаємодії в процесі інвестиційної діяльності.

Викладення основного матеріалу Стабільний розвиток підприємства і досягнення стратегічних переваг в умовах конкуренції значною мірою залежить від управління і результативності інноваційних і інвестиційних процесів. Результативність інноваційних процесів підприємств визначається наявністю необхідних внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування

інновацій, можливістю їх швидкого залучення, зацікавленістю інвестора в підтримці інноваційного розвитку. Одним з напрямів підвищення ефективності інвестиційного процесу є інноваційний розвиток економіки, який сприятиме стабільному економічному та соціальному розвитку, оптимальному використанню ресурсів, підвищенню конкурентоспроможності України на внутрішньому та зовнішньому ринках. Однією з головних перешкод на шляху інноваційного розвитку вважається недостатність фінансових ресурсів для впровадження новацій та неефективне їх використання [7, с. 98].

Сутність інноваційних процесів, що відбуваються в будь-якій складній виробничо-господарській системі - це сукупність прогресивних, якісно нових змін, що безперервно виникають у часі та просторі і сприяють дальшому якісному розвитку суспільства, забезпечують вищий рівень життя. Управління інноваційними процесами є складовою частиною загальної системи управління підприємством і основним фактором, що забезпечує зростання ефективності роботи підприємства, поліпшення якості продукції, тощо [8, с.37].

Управління інноваційним процесом охоплює планування, організацію та стимулювання інноваційної діяльності, реалізацію інноваційних проєктів, які розраховані на отримання конкурентних переваг та зміцнення ринкових позицій підприємства. Здатність підприємства підвищувати та запроваджувати інновації підвищує його шанси у конкурентній боротьбі і створює суттєві різноманітні переваги. Інноваційний процес передбачає виконання таких завдань: зниження витрат виробництва, поліпшення якості продукції або послуг, виведення на ринок нового товару, формування нової стратегії збуту товарів, яка сприяє підвищенню інтересу споживачів до нового товару [6, с.140].

Інвестиційні процеси поліпшують загальні макроекономічні показники економічного розвитку. Завдяки інвестиційному процесу створюється фундамент для збільшення масштабів виробництва, поліпшення його якісних характеристик, підвищення конкурентоспроможності, прискорення науково-технічного прогресу. [9]

Механізм впровадження інновацій в реальну економіку передбачає пошук інвестора, тому з'ясування доцільності особливостей процесу взаємодії суб'єктів інноваційних та інвестиційних процесів на даному етапі розвитку економіки нашої країни представляє інтерес для всіх учасників процесу

Інвестиційний процес, на думку Денисенко М.П., спільна спрямована діяльність «усіх учасників суспільного відтворення, метою якої є створення основних фондів, призначених для виробництва кінцевого продукту на заданому рівні. Він характеризується рухом вартісної і натуральної форм. [5, с. 43] Отже, можна сказати, що інвестиційний процес є повноцінним, якщо в ньому є інвестор, замовник, виконавець та інші ринкові суб'єкти.

Перелік суб'єктів інноваційної діяльності визначений у статті 5 Закону України «Про інноваційну діяльність» таким чином: Суб'єктами інноваційної діяльності можуть бути фізичні і (або) юридичні особи України, фізичні і (або) юридичні особи іноземних держав, особи без громадянства, об'єднання цих осіб, які провадять в Україні інноваційну діяльність і (або) залучають майнові та інтелектуальні цінності, вкладають власні чи запозичені кошти в реалізацію в Україні інноваційних проєктів.[2]

Суб'єктами (інвесторами і учасниками) інвестиційної діяльності можуть бути громадяни і юридичні особи України та іноземних держав, а також держави [1]

До суб'єктів інвестиційної діяльності відносяться фізичні і юридичні особи, а саме: інвестори, які здійснюють капітальні вкладення з використанням власних чи залучених інвестиційних ресурсів; замовників, які реалізують інвестиційні проєкти; підрядників, які виконують роботи за договором підряду чи державним контактом; розробників проєктно-кошторисної документації; користувачів об'єктів капітальних вкладень; іноземних інвесторів [3, с. 21].

Взаємовідносини учасників інвестиційного процесу можна зобразити у вигляді структурної схеми, на якій виявлені найбільш значущі точки дотику інвестора та учасників інвестиційного процесу (рис.)

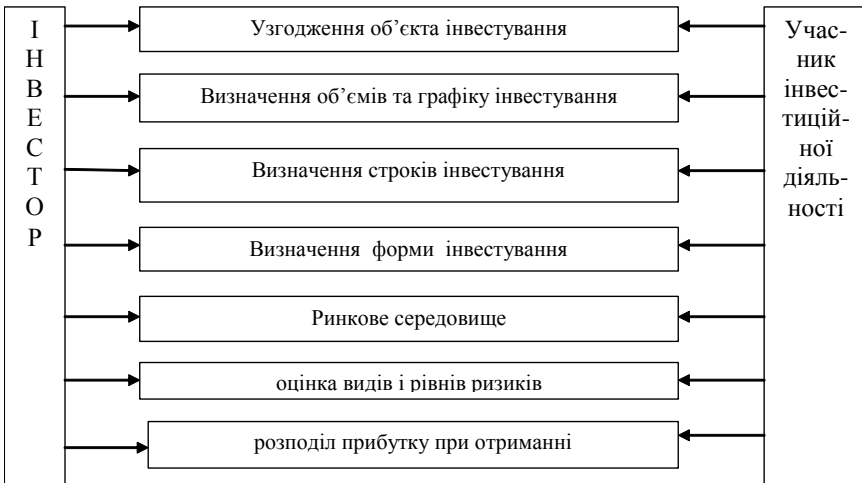

Рис. - Структурна схема з виявленням найбільш значущих точок дотику інвестора та учасників інвестиційного процесу

Законодавство визначає, що всі суб'єкти інвестиційної діяльності незалежно від форм власності та господарювання мають рівні права в частині здійснення цієї діяльності; самостійно визначають цілі, напрямки, види та обсяги інвестицій; залучають для їх реалізації на договірній основі будь-яких учасників інвестиційної діяльності, у тому числі шляхом організації конкурсів та торгів.

До суб'єктів інвестиційної діяльності віднесено інвесторів та учасників інвестиційної діяльності, які забезпечують здійснення інвестицій. Суб'єктом інвестиційної діяльності є інвестор, який приймає рішення про вкладення власних, позикових або залучених майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти інвестування. Іншими словами, інвестор відмовляється від задоволення нагальних потреб у розрахунок на очікуване задоволення їх у майбутньому, але вже в більших розмірах.

Учасники інвестиційної діяльності – громадяни та юридичні особи України, інших держав, які забезпечують реалізацію інвестицій як виконавці замовлень або на підставі доручення інвестора. Інвестор визначає мету, спрямованість та обсяги інвестицій і залучає для їх реалізації на договірних засадах будь-яких учасників інвестиційної діяльності, в тому числі й шляхом організації конкурсів і торгів. Держава і посадові особи не вправі втручатися в договірні відносини учасників інвестиційної діяльності понад своєї компетенції.

Як передбачено законодавством, інвестори можуть виступати в якості:

покупців (якщо вони купують страхові поліси, ошадні сертифікати комерційних банків і т.д.); продавців; замовників (під час укладення договору-підряду на будівництво); кредиторів.[4, с.24]

Суб'єкти інвестиційної діяльності реалізують власні економічні інтереси, вступаючи у певні взаємовідносини на інвестиційних ринках. Ці ринки регулюють процес обміну інвестиціями та інвестиційними об'єктами. [4, с.25]

Взаємовідносини учасників інвестиційного процесу будуються за різними схемами. На погляд автора, найпоширенішими є дві схеми інвестиційного процесу:

- 1) інвестор – замовник – об'єкт інвестування- виконавець
- 2) замовник –об'єкт інвестування – інвестор виконавець.

Як видно, за першою схемою інвестор ініціює пошук об'єкту інвестування. Аналізуючи пропозиції замовників, інвестор вибирає найбільш привабливі умови вкладення грошей і приймає відповідні рішення.

За другою схемою замовник оприлюднює свій проект і здійснює пошук інвестора. Як за першою так і за другою схемами процес потребує виконавця,

який може бути запропонований будь-якою стороною. Об'єктом інвестування може бути будь-який підприємець, приватне чи державне підприємство, чи підприємство з іноземними інвестиціями.

Висновки. З'ясовано, що саме від узгодження інтересів усіх учасників інвестиційного процесу залежатиме успішність даного процесу. Учасником інвестиційного процесу може бути не лише інвестор, а замовник, виконавець та інші ринкові суб'єкти, кожен з яких має свої цілі та інтереси. Суб'єкти інвестиційної діяльності реалізують власні економічні інтереси, вступаючи у певні взаємовідносини на інвестиційних ринках.

Автором проаналізовано роль суб'єктів в інвестиційній діяльності, з'ясована доцільність особливостей процесу взаємодії суб'єктів інноваційних та інвестиційних процесів на даному етапі розвитку економіки нашої країни.

Подальший напрямок дослідження буде пов'язано з виявленням та пошуками механізмів стимулювання інвестиційних та інноваційних процесів

Список літератури: 1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. за №1561-ХІІ (з чинними змінами та доповненнями). 2. Закон України Про інноваційну діяльність Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 26 грудня 2002 року N 380-ІV. 3. Вахрин П.І. Інвестиції: Учебник. – М.: Изд-во торг. корп. «Дашков и К», 2002. – 384 с. 4. О.Д. Данилов, Г.М. Івашина, О.Г. Чумаченко Інвестування: Навчальний посібник. – Ірпінь, 2001. – 377с. 5. Денисенко М.П. Основи інвестиційної діяльності: підручник для студентів – К.:Алеута, 2003.-338 с. 6. Йохна М. А. Економіка і організація інноваційної діяльності: навч. посіб. / М.А. Йохна, В. В. Стадник. - Київ : «Академія», 2005. - 400 с. 7.Пушкар О. І. Інвестиційний процес в економіці країни як визначальний чинник економічного розвитку / О. І. Пушкар // Економіка і регіон. - 2009. - №9. - С. 97-100. 8. Цигилик І. І. Економіка і організація інноваційної діяльності: навч. посіб. / І. І. Цигилик, С. О. Крпельницька. - Київ : Центр навчальної літератури, 2004. - 160 с. 9. Чернікова О.В. Актуальні проблеми економіки. - 2010. - №9. - С. 82-85.

Надійшла до редколегії 08.02.2013

УДК 330.101.54

Роль взаємовідносин учасників інвестиційних та інноваційних процесів
ЛЮ.А.Олійник // Вісник НТУ „ХПІ”. Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Х.: НТУ „ХПІ”. - 2013. - № 21 (994) - С. 78-82. Бібліогр.: 9 назв.

В статтю описано сутність інвестиційних процесів і управління ими. Проаналізована роль суб'єктів в інвестиційній діяльності. Вияснена цільовість особливостей процесу взаємодії суб'єктів інноваційних та інвестиційних процесів на даному етапі розвитку економіки країни.

Ключевые слова: інвестиції, інвестиційний процес, управління інвестиційним процесом, інновація, об'єкти і суб'єкти інвестиційного процесу.

The paper describes the nature of the investment processes and management. The role of business in investment activity. It is shown the feasibility of the process features of interaction of investment and innovation processes at this stage of development of the economy.

Keywords: investment, investment process, investment management process, innovation, objects and subjects of the investment process